



Euroopa Regioonide
Komitee

ELi aastaaruanne linnade ja
piirkondade olukorra kohta

Teabeleht 2026:

Kas Euroopa saab muutuda maailmaareenil tugevamaks, kui ta nõrgendab oma sisemist ühtekuuluvust?

Euroopa tugevus maailmaareenil algab tema piirkondadest. See sõltub ühtekuuluvatest, vastupanuvõimelistest ja demokraatlikest valdadest ja linnadest, mis geopoliitilise ebastabiilsuse ja kattuvate probleemide tingimustes kasutavad kohalikku potentsiaali, suurendavad konkurentsivõimet, tugevdavad vastupanuvõimet ja kaitsevad demokraatlikku elu.

Siiski võib kavandatud mitmeaastane finantsraamistik õõnestada ELi projekti alustalasid, kaldudes kõrvale konkurentsivõime ja ühtekuuluvuse vahelisest tasakaalust, mis on pikka aega Euroopa Liidule iseloomulik olnud. Selle tsentraliseeritud struktuur piirab piirkondlikku kaasatust, nõrgendab ühtekuuluvuspoliitikat ja süvendab territoriaalseid erinevusi.

Piirkondlik termomeeter

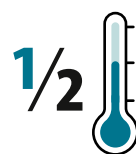
Majanduskasv ei ole järjepidevalt kaasa toonud paremaid tööhõive- ja sotsiaalseid tulemusi, samal ajal kui rahvastiku vananemine on endiselt kõige laialdasem probleem.



Iga teine piirkond on kogenud vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse suurenemist



95%-s piirkondadest võib täheldada vananemissurve suurenemist



Enam kui pooltes piirkondades on tööturutingimused halvenenud või jäänud samaks

Mida piirkonnad ja linnad soovivad?

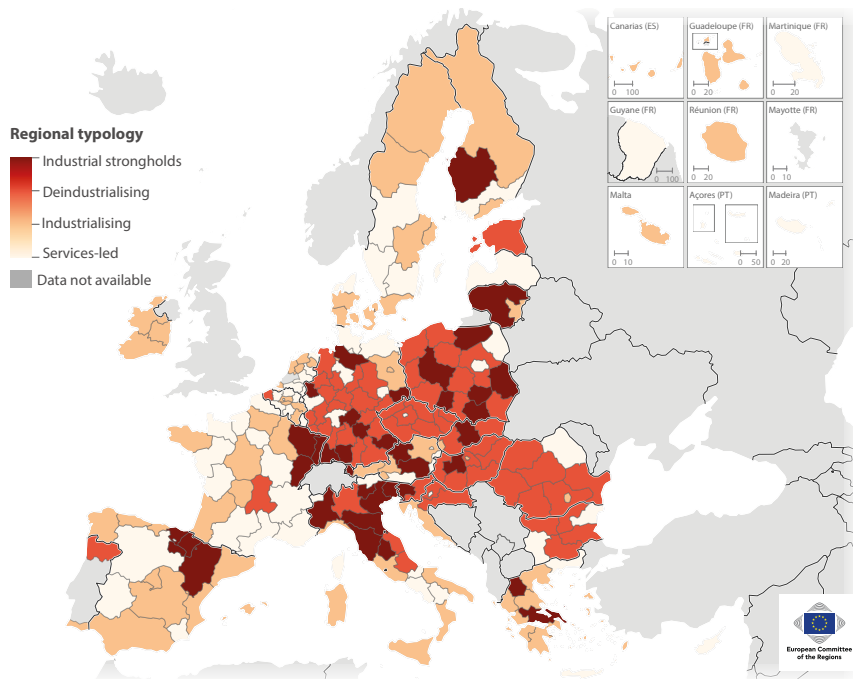
- Ühtekuuluvuspoliitika säilitamist kõigi piirkondade jaoks
- Partnerluste õiguslikku sidumist piirkondadega (mitmetasandilise valitsemise hindamine, subsidiaarsuse klausel riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade puhul)
- Ühtekuuluvuse mittekahjustamise põhimõtte kohaldamist kõigis ELi programmides
- Territoriaalse mõju hindamiste ja piirkondlike kontrollide kohaldamist kogu ELi eelarve suhtes

Piirkonnad ja linnad nõuavad kooskõlas Euroopa Parlamendi esialgse seisukohaga, et mitmeaastase finantsraamistiku 2028–2034 maht oleks 1,27% ELi kogurahvatulust (v.a 150 miljardit eurot taasterahastu „NextGenerationEU” võla tagasimakseid).

Konkurentsivõime vajab ühtekuuluvust

Tööstus hõlmab rohkem kui 30 miljonit Euroopa töökohta kõigis ELi piirkondades ning on ELi strateegilise autonoomia ja sotsiaalse ühtekuuluvuse nurgakivi. Erinevused siiski püsivad ja suurenevad. Vähenev tootmine ja suured energiakulud nõrgendavad piirkondlikku konkurentsivõimet. Killustatud reguleerimine, sõltuvus tarneahelast ja ebaühtlane innovatsioonisuutlikkus takistavad ka teadusuuringute tulemuste turustamist, suurendades deindustrialiseerimise ja impordiga seotud riske.

Tööstuse ümberkujundamine vajab kohapõhist ELi tööstuspoliitikat, millega viiakse investeringud kooskõlla piirkondlike vajadustega, seatakse esikohale süsinikuheite vähendamine, ajakohastatakse energiataristut, lihtsustatakse loamenetlusi ja pakutakse prognoositavat toetust õiglaseks üleminekuks, tugevdades seeläbi nii konkurentsivõimet kui ka õiglust.



Joonis 1 — Tootmissektori tööhõive dünaamika ELis aastatel 2019–2024, NUTS 2 piirkondade kaupa (2021. aasta liigitus)

Piirkondlik tüpoloogia 1. Tugevad tööstuspiirkonnad 2. Deindustrialiseerivad piirkonnad
3. Industrialiseerivad piirkonnad 4. Teenustepõhised piirkonnad

Allikas: Eurostatist saadud andmed, Rodríguez-Pose ja Bartalucci andmete põhjal



Lugu kohapealt
Kärnten, Austria

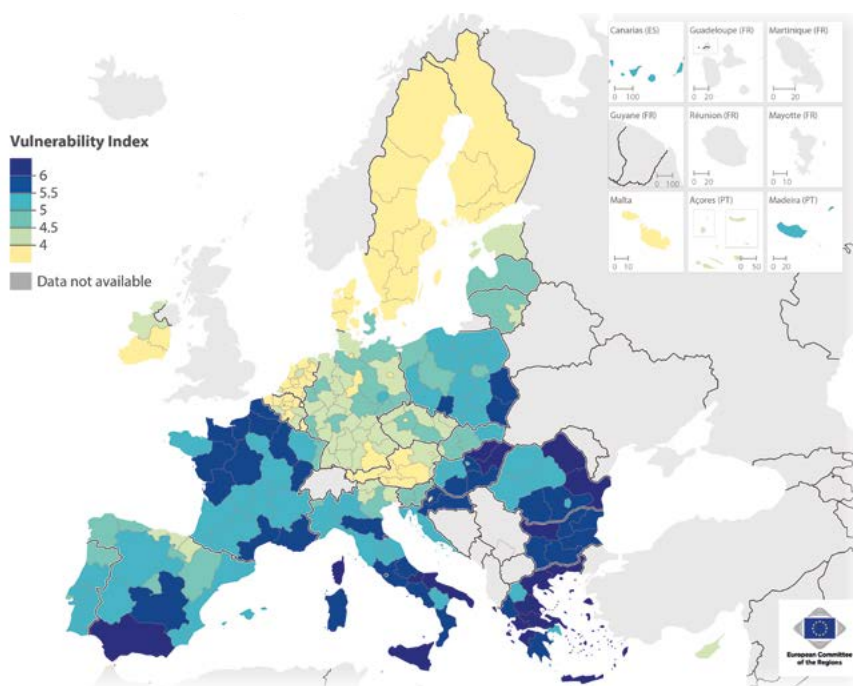
VKEdel napib sageli aega ja ressursse, mida on vaja keerukates ELi rahastamisaotlustes orienteerumiseks. Selle probleemi lahendamiseks lõi Kärnteni liidumaa valitsus eduka piirkondliku innovatsiooni ökosüsteemi SILICON ALPS, mis ühendab rohkem kui 140 elektroonikatööstuse ettevõtet ning toetab neid struktureeritud auditite, mitmeastmelise rahastamise ja otsese nõustamisega.

30 miljonit
eurooplast sõltub
tootmissektori
töökohtadest

Ei ole julgeolekut ilma vastupanuvõimeta

Kliimamuutused ohustavad Euroopa julgeolekut, kodanike tervist, piirkondlikku ühtekuuluvust, konkurentsivõimet, taristut ja riigi rahandust. Kliima 3 C soojenemise stsenaariumi korral hakkab igal aastal kuumalainete tagajärjel prognooside kohaselt surema peaaegu 100 000 inimest. Põuaga seotud kulud on hinnanguliselt 9 miljardit eurot aastas, samas kui rannikualade üleujutused võivad 2100. aastaks põhjustada üle triljoni euro suurust kahju. Metsa- ja maastikupõlengud on viimase nelja aasta jooksul suurenenud 57%.

ELi piirkonnad on asümmeetriliselt haavatavad ja kliimamuutustest ebaühtlaselt mõjutatud. Nad vajavad suuremat ELi solidaarsusrahastust, et suurendada kliimamuutustega kohanemist, nendeks valmisolekut ja võimet neile vastu panna. Meetmete tulemuslikkuse tagamiseks on vaja ka mitmetasandilist valitsemist ja tehnilise suutlikkuse alast abi.



Joonis 2 — Territoriaalne haavatavus ELis 2025. aastal, haavatavuse indeks NUTS 2 piirkondade kaupa (2024. aasta liigitus)
Allikas: Euroopa Komisjon, Teadusuuringute Ühiskeskus



Lugu kohapealt

Jelenia Góra, Poola, ja Libereci piirkond, Tšehhi Vabariik

2024. aasta üleujutus mõjutas rängalt Poola ja Tšehhi Vabariigi piiriala. Sellest ajast alates on INTERREGi rahalised vahendid võimaldanud ühiselt koolitada 1150 tuletõrjujat ja meedikut, jagada menetlusi ning parandada piiriülest koostööd ja reageerimismäära.

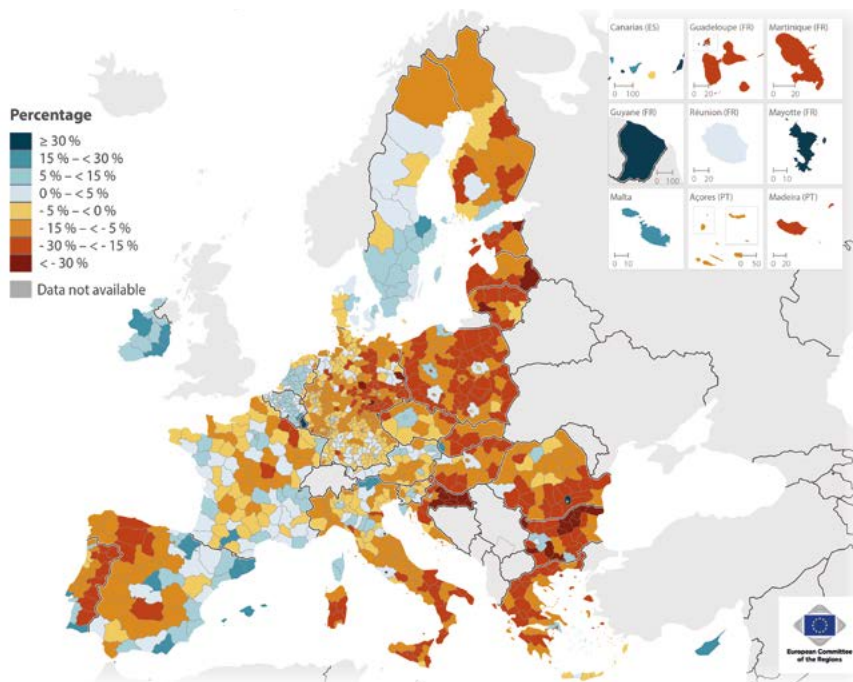
Iga veekerksusele kulutatud

miljard urot
võib luua ELis
16 000 töökohta
ja anda tulu
2,35 eurot
iga investeeritud
euro kohta

"Paigalejäämise õigus" on surve all

Demograafilised muutused süvendavad territoriaalset ebavõrdsust kogu ELis: prognooside kohaselt väheneb 2050. aastaks elanikkond peaaegu kolmes neljandikus piirkondadest, eelkõige maapiirkondades. Rahvastiku kahanemine vähendab tööjõupakkumist ja maksutulu, samal ajal kui oluliste teenuste kadumine soodustab veelgi väljarännet. Silmatorkavaks näiteks on meditsiinilised kõrbed, mida iseloomustab piiratud juurdepääs tervishoiuteenustele, mis on tingitud töötajate nappusest ning arstide koondumisest suurlinnapiirkondadesse ja kõrgemat palka pakkuvatesse piirkondadesse. Samal ajal seisavad rahvastiku kasvuga piirkonnad ja enamik linnapiirkondi silmitsi kasvava survega eluasemele ja taristule.

Paigalejäämise õiguse tagamiseks tuleb kõikjal teha märkimisväärsed investeeringuid kohalikesse töökohtadesse, eluasemesse, elutähtsate teenuste kättesaadavusse, ühendatusesse ja elukvaliteeti. Ühtekuuluvuspoliitika peab jääma tugevaks, et edendada territoriaalse taasasustamise integreeritud strateegiaid.



Joonis 3 — Prognoositav suhteline rahvastikumuutus aastatel 2025–2050 NUTS 3 piirkondade kaupa (2024. aasta liigitus)

Allikas: Eurostatist saadud andmed (andmestiku koodid proj_25rp5 ja proj_25np)



Kohalik lugu

Madridi autonoomne piirkond, Hispaania

Madridi elanikkond on üha enam koondunud pealinna ja selle suurlinnapiirkonda, süvendades linna- ja maapiirkondade ebavõrdsust. Programmi „Pueblos con Vida“ kaudu investeeris piirkond 155 miljonit eurot eluasemetesse, töökohtadesse ja esmatähtsatesse teenustesse. Selle 14 sihtotstarbelist meetet aitasid alla 5000 elanikuga omavalitsustel saavutada 14 % rahvastikukasvu, mis näitab kohapõhise poliitika mõju.

135 miljonit

eurooplast elab stagnatsiooni või languse küüsi jäänud piirkondades, eelkõige maapiirkondades ja äärealadel

